

Discriminarea în Republica Moldova 2022

Cofinanțat
de Uniunea Europeană

UNIUNEA EUROPEANĂ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Cofinanțat și implementat
de Consiliul Europei

consiliul pentru egalitate
совет по равенству
equality council

Acest document a fost machetat și tipărit cu suportul proiectului „Combaterea discriminării, discursului de ură și a crimelor motivate de prejudecată în Republica Moldova”, parte a programului comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei “Parteneriatul pentru Buna Guvernare”, co-finanțat de Uniunea Europeană și de Consiliul Europei și implementat de Consiliul Europei. Părerile exprimate în acest material nu pot fi considerate a reflecta, în niciun fel, opinia oficială a niciuneia dintre părți.

Cofinanțat
de Uniunea Europeană

UNIUNEA EUROPEANĂ

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Cofinanțat și implementat
de Consiliul Europei

consiliul pentru egalitate
совет по равенству
equality council

Acest document a fost machetat și tipărit cu suportul proiectului „Combaterea discriminării, discursului de ură și a crimelor motivate de prejudecată în Republica Moldova”, parte a programului comun al Uniunii Europene și Consiliului Europei “Parteneriatul pentru Buna Guvernare”, co-finanțat de Uniunea Europeană și de Consiliul Europei și implementat de Consiliul Europei.

Părerile exprimate în acest material nu pot fi considerate a reflecta, în niciun fel, opinia oficială a niciuneia dintre părți.

Design copertă și machetare:

Familia Fierari SRL, Republica Moldova

ACTIVITATEA CONSILIULUI ÎN CIFRE

271

Plângeri
parvenite

3

Autosesizări

239

Dosare
soluționate

216

Decizii
emise

41

Decizii de
constatare

105

Recomandări
formulate

18

Acte normative
examinare

15

Avize consultative
la proiecte de acte
normative

5

Acorduri de
colaborare

587

Persoane informate
/instruite

19,590

Utilizatori
ai site-ului

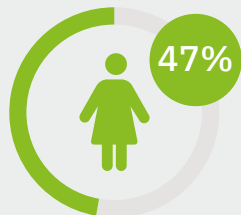

40

Comunicate
publicate

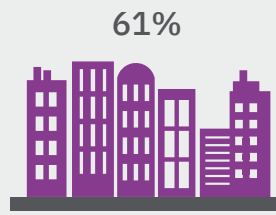

Bărbați

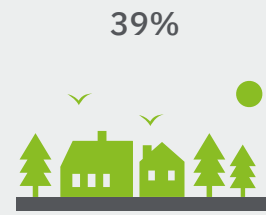

Femei

1.

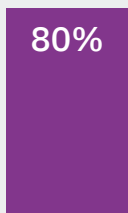

Urban

Rural

2.

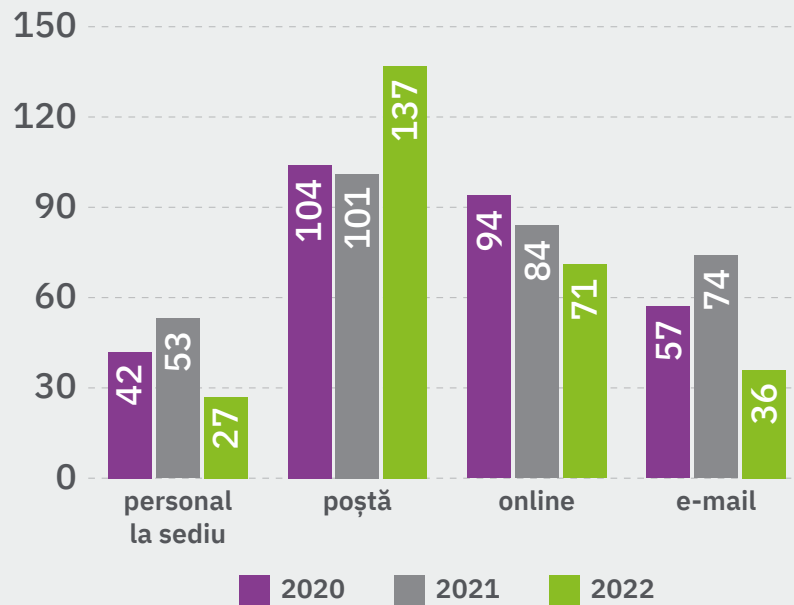
Română

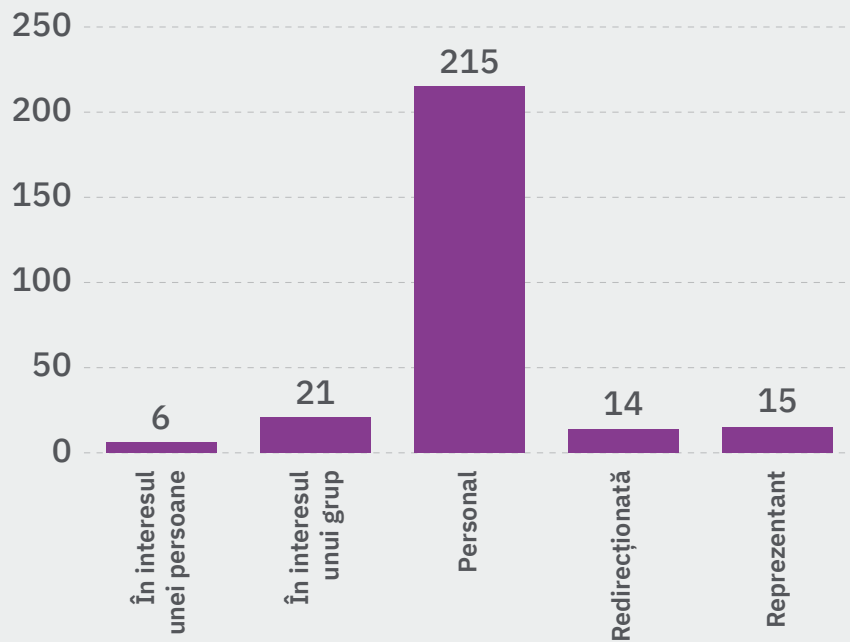
Rusă

3.

1. Repartizarea plângerilor în funcție de sexul petiționarului
2. Repartizarea plângerilor în funcție de domiciliul petiționarului
3. Repartizarea plângerilor în funcție de limba în care au fost formulate

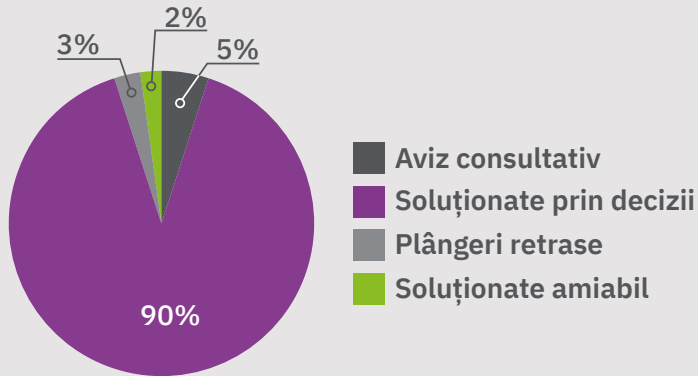

Repartizarea plângerilor în funcție de modalitatea de depunere

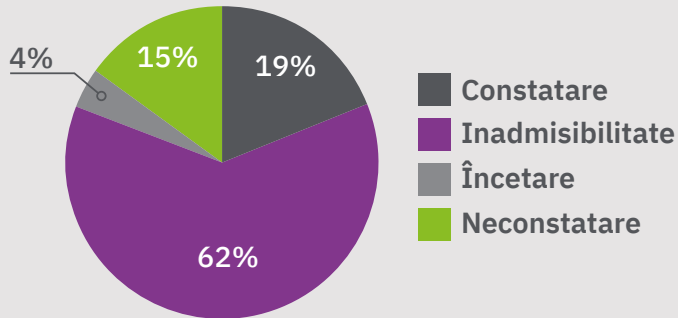

Repartizarea plângerilor în funcție de modalitatea de acțiune

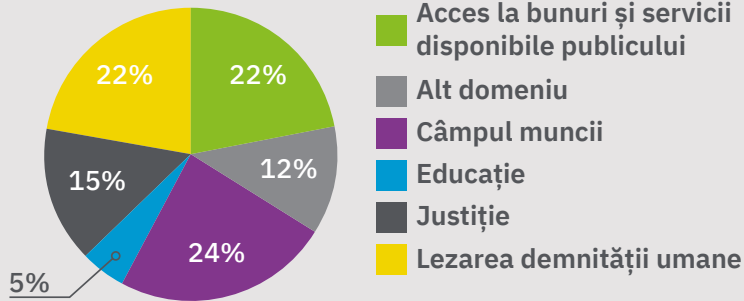
Date privind soluționarea cazurilor de discriminare raportate la Consiliu

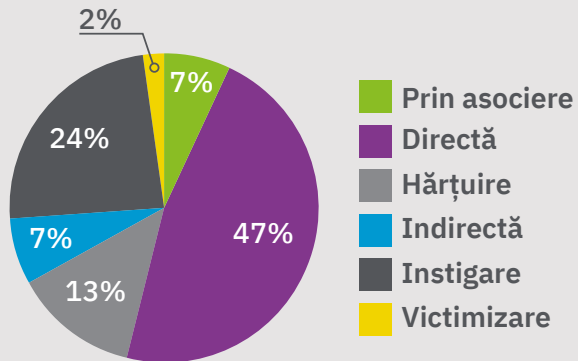
Date privind tipul deciziilor emise

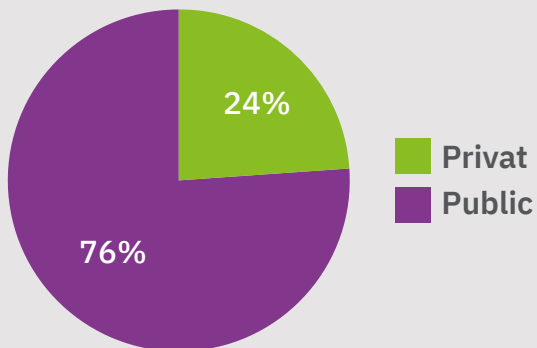
Repartizarea deciziilor în dependență de domeniul constat

Repartizarea deciziilor în dependență de formele de discriminare

Repartizarea deciziilor în dependență de domeniul de activitate al persoanelor care au comis fapte de discriminare

Criterii protejate \ Domenii	Acces la bunuri și servicii disponibile publicului	Câmpul muncii	Educație	Justiție	Lezarea demnității	Alte domenii	Total
Limba	4,55			13,63		4,55	22,73
Orientare sexuală	2,27	2,27			11,36	2,27	18,18
Origine etnică					6,82	2,27	9,09
Dizabilitate	4,55	2,27					6,82
Opinie		6,82					6,82
Apartenență politică	2,27	2,27					4,55
Convingeri			2,27			2,27	4,55
Statut de pensionar		4,55					4,55
Statut profesional	2,27						2,27
Identitate de gen	2,27						2,27
Sex					2,27		2,27
Statut de asigurat	2,27						2,27
Apartenență sindicală		2,27					2,27
Religie						2,27	2,27
Alt criteriu		9,09					9,09
Total	20,45	29,55	2,27	13,64	20,45	13,64	100,00

Criteriile protejate din perspectiva deciziilor Consiliului (% din deciziile de constatare)

PREVENIREA DISCRIMINĂRII

În scopul prevenirii discriminării, Consiliul a continuat examinarea legislației și a proiectelor de acte normative, privind corespunderea acestora la standardele nediscriminării, înaintând propuneri în cazul depistării prevederilor discriminatorii.

Probleme sistemice identificate:

- discriminarea îngrijitorilor persoanelor cu dizabilități severe privind modul de calculare a venitului mediu lunar asigurat la stabilirea pensiei;
- lacune ale mecanismului de aplicare a principiului „plată egală pentru muncă egală sau pentru muncă de valoare egală”;
- lipsa asigurării acomodării rezonabile a necesităților tuturor persoanelor cu dizabilități care au calitate de participant la proces;
- excluderea perioadei de activitate în calitate de avocat din stagiul contributiv necesar stabilirii dreptului la pensie anticipată pentru carieră lungă;
- discriminarea femeilor avocate în exercitarea dreptului de asistență medicală gratuită în cadrul sistemului de asigurare obligatorie de asistență medicală;
- tratament diferențiat aplicat în privința persoanelor de sex masculin în procedura eliberării certificatului privind aptitudinea de a practica activități sociale și profesionale cu responsabilitate sporită;
- lipsa de accesibilitate a serviciilor și mijloacelor de transport pentru persoanele cu dizabilități locomotorii;
- limitarea cercului de subiecți care pot beneficia de facilități fiscale și vamale la importul mijloacelor de transport destinate pentru deservirea persoanelor cu dizabilități;
- stabilirea neuniformă a remunerării muncii personalului medical în legătură cu locul de muncă.

Studiul privind asistența socială a persoanelor cu dizabilități severe și a persoanelor care sunt implicate în activități de îngrijire a acestora

Principalele constatări:

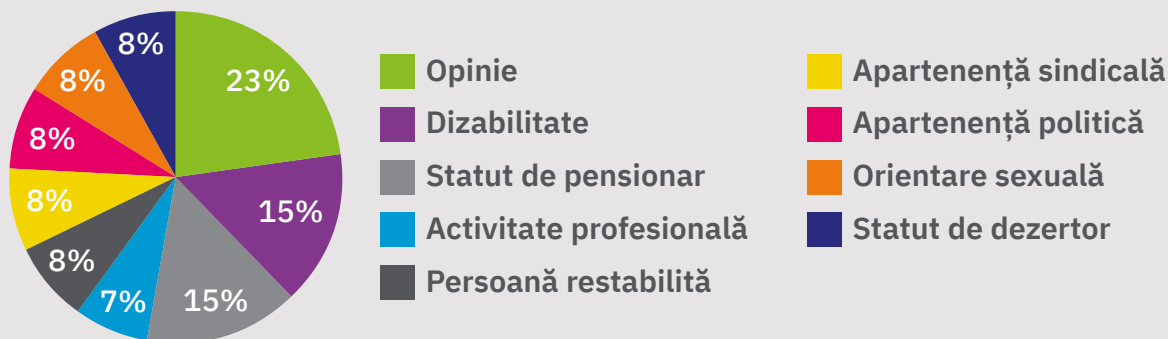
	2019	2020	2021	2022
Buget local, (mii lei)	154084.8	185389.7	213650.1	272598.5
Fondul de susținere a populației, (mii lei)	13645.32	65321.03	104376.6	147646.5
Bugetul de stat, (mii lei)	776.7	2518.9	6075.6	40656.23
Persoane cu dizabilitate severă beneficiare de serviciu	3250	5516	5498	5878
Persoane angajate în calitate de asistenți personali	2991	5189	5006	5575

- la finele anului 2022 de serviciul “Asistență Personală” beneficiau 5878 persoane cu dizabilități severe, iar alte 2713 cereri de admitere în serviciu sunt neacoperite, solicitanții fiind incluși în lista de așteptare. Consiliul a estimat că necesitățile reale ale populației în serviciul “Asistență Personală” sunt acoperite la etapa actuală doar în proporție de 32% (nr beneficiarilor raportat la nr. total al persoanelor cu dizabilități severe eligibile);
- deciziile privind volumul mijloacelor de finanțare a serviciului „Asistența Personală” nu sunt corelate cu analiza necesităților reale ale beneficiarilor în servicii de asistență, iar deciziile privind numărul de asistenți personali aprobat sunt dictate de resursele financiare limitate;

- descentralizarea serviciilor sociale a dus la lipsa garanțiilor de continuitate a acestora pentru beneficiari;
- continuarea practicii de angajare a asistenților personali pe fracțiuni de normă, cu stabilirea unui program parțial de muncă. Din analiza datelor furnizate de autoritățile locale, Consiliul a stabilit că în anul 2022, din numărul total de asistenți personali 4941 au fost angajați cu normă întreagă; 665 pe 0,75 unitate; 266 pe 0,5 unitate și 5 persoane pe 0,25 unitate. Consiliul a reținut că angajarea asistenților personali pe 0,5 unitate sau 0,25 unitate determină reducerea semnificativă a cuantumului remunerării acestora, fapt ce afectează negativ în mod special persoanele care îngrijesc un membru de familie și nu pot realiza venituri suplimentare. Drept efect, realizarea de către o persoană, angajată în calitate de asistent personal, a unui venit lunar de 1647 lei, respectiv 823,5 lei, va determina un quantum mai redus al pensiei pentru limită de vârstă în comparație cu persoanele care îngrijesc o persoană cu dizabilitate severă fără a fi angajată în calitate de asistent personal, or în cazul ultimelor la determinarea venitului mediu lunar asigurat se va lua în considerare salariul mediu lunar pe țară, care este semnificativ mai mare;
- lipsa unor criterii clare în baza cărora se determină cuantumul mijloacelor bănești care urmează a fi alocate fiecărei autorități publice locale de nivelul al doilea din Fondul de susținere a populației. Datele raportate relevă că nu există o legătură de proporționalitate directă între numărul populației, numărul persoanelor cu dizabilități severe din unitatea administrativ-teritorială respectivă și volumul mijloacelor bănești transferate pentru finanțarea pachetului minim de servicii sociale de către stat;
- lacune ale cadrului normativ în vigoare. Legislația națională recunoaște dreptul de a beneficia de alocația pentru îngrijire, însoțire și supraveghere doar persoanelor cu dizabilități severe din copilărie și persoanelor cu dizabilități severe nevăzătoare. Pe cale de consecință, persoanele cu dizabilități severe, altele decât de vedere, a căror dizabilitate a survenit după vârsta de 18 ani sunt excluse.
- insuficiența serviciilor de tip “Respiro” care determină lezarea dreptului asistenților personali la odihnă. Actualmente, în țară sunt funcționale doar 7 centre de plasament “Respiro”.

DISCRIMINAREA ÎN CÂMPUL MUNCII

Din totalul deciziilor de constatare emise în anul 2022, în câmpului muncii îi revin 24%.

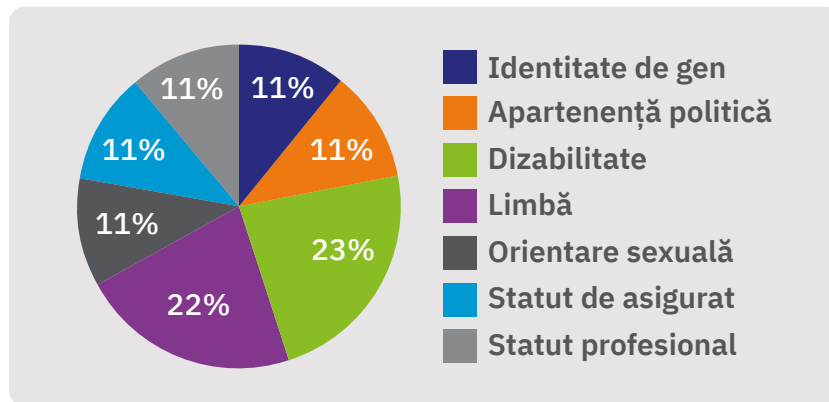
Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în câmpul muncii

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- refuzul modificării regimului de muncă în situația pandemică;
- concedierea arbitrară a persoanelor care dețin statutul de pensionar pentru limită de vârstă;
- hărțuirea în relațiile de muncă;
- acordarea discriminatorie a premiului anual în mărime redusă;
- nepromovarea în funcția publică;
- refuzul de angajare în câmpul muncii.

ACCES LA BUNURI ȘI SERVICII DISPONIBILE PUBLICULUI

Din totalul deciziilor de constatare emise în anul 2022, în acces la bunuri și servicii disponibile publicului îi revin 22%.

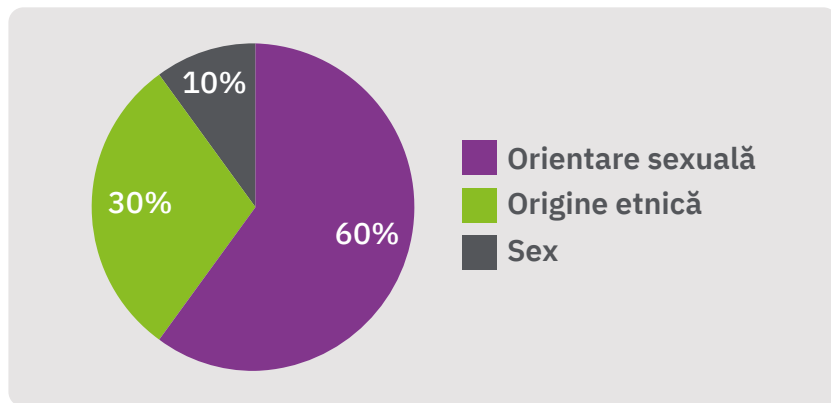
Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în domeniul accesului la bunuri și servicii disponibile publicului

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- încetarea unilaterală a contractului de închiriere a spațiului comercial;
- inaccesibilitatea drumurilor și a sediului autorității publice pentru nevoile persoanelor cu dizabilități;
- neasigurarea acomodării rezonabile a necesităților lingvistice în cadrul interacțiunii cu autoritatea publică;
- stabilirea diferențiată a taxelor locale pe criteriul apartenenței politice;
- inaccesibilitatea serviciilor medicale specializate de ambulator pentru persoanele asigurate;
- refuzul schimbării actelor de stare civilă persoanelor transgender.

LEZAREA DEMNITĂȚII

Din numărul total de decizii de constatare emise în anul 2022, în domeniului lezării demnității îi revin 22%.

Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în domeniul lezarea demnității

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- mesaj instigator față de persoanele LGBT+;
- evidențierea originii etnice, în context negativ, în emisiuni TV;
- producerea și distribuția publicității sexiste;
- afirmații rasiste.

ACCES LA JUSTIȚIE

Domeniului justiției îi revin 15% din numărul total al deciziilor de constatare emise în perioada de raportare. Ca și în anii precedenți, cel mai des criteriu invocat, în baza căruia au avut loc fapte de discriminare în domeniul justiției este limba.

Aspectele invocate în plângerile examinate scot în evidență următoarele probleme:

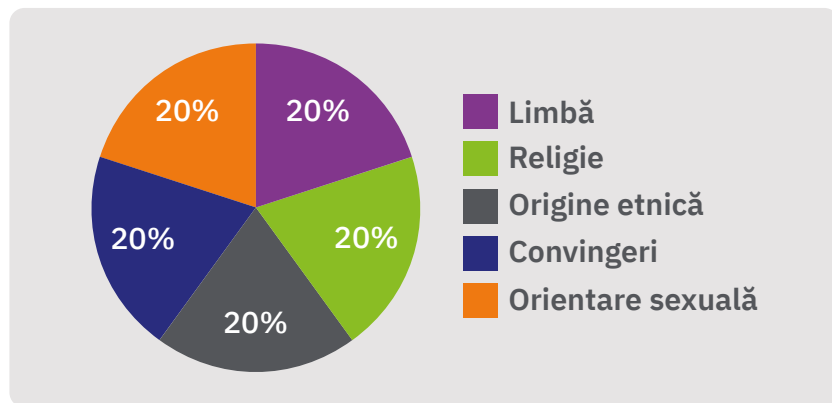
- neacceptarea cererii în procedură de către instanțele de judecată exclusiv din considerentul că este întocmită în limba rusă;
- obligarea de către instanțele de judecată, de a prezenta traducerea în limba de stat a poziției formulate în limba rusă.

EDUCAȚIE

Din totalul deciziilor de constatare emise în anul 2022, domeniului educației îi revin 5%. Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență problema nerespectării principiului laicității în instituțiile de învățământ.

ALTE DOMENII

Din totalul deciziilor de constatare, în cazul a 12% dintre acestea au fost stabilite acțiuni discriminatorii aferente altor domenii.

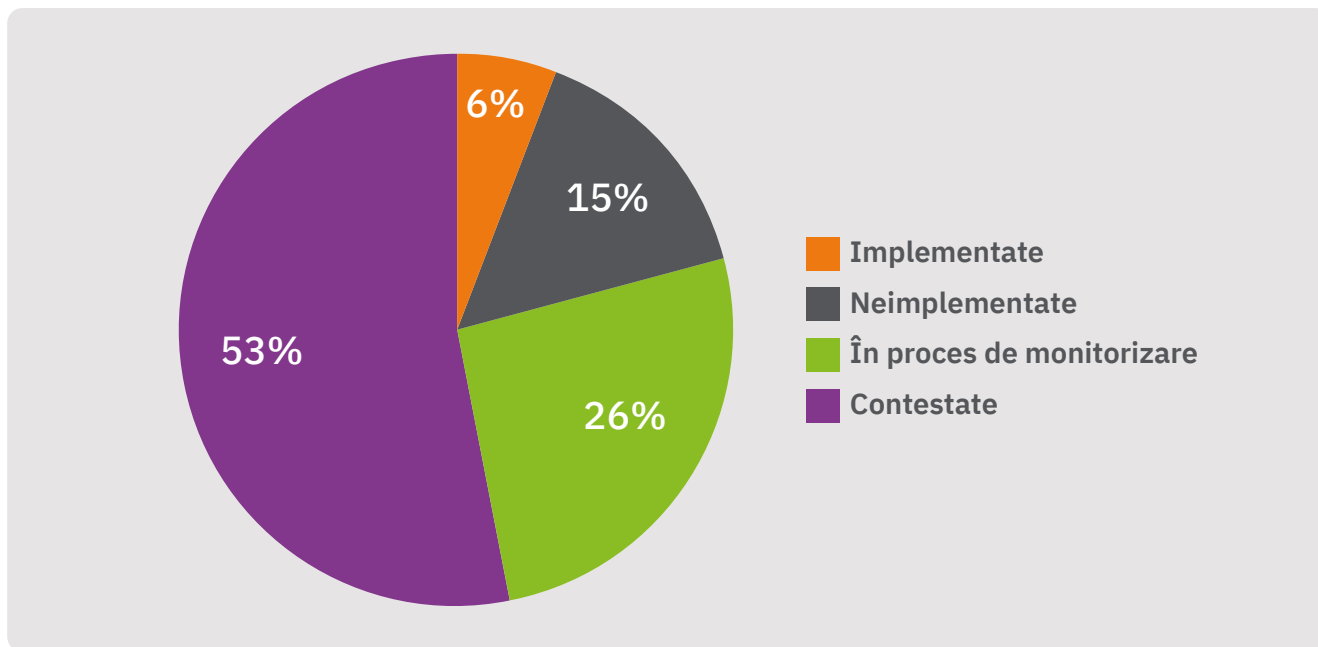

Criteriile protejate din perspectiva deciziilor de constatare în alte domenii

Aspectele invocate în plângerile examinate de către Consiliu scot în evidență următoarele probleme:

- hărțuirea în procesul de îndeplinire a serviciului militar în termen;
- profilarea rasială;
- inaccesibilitatea informațiilor medicale;
- discriminarea în procesul de recrutare, încorporare și executare a serviciului militar în termen a persoanelor cu convingeri religioase.

NIVELUL DE IMPLEMENTARE A RECOMANDĂRILOR ÎNAINȚATE DE CĂTRE CONSILIU ÎN ANUL 2021

Gradul de implementare a recomandărilor formulate prin decizii în anul 2021

IMPACTUL SOCIAL AL RECOMANDĂRILOR ÎNAINȚATE DE CĂTRE CONSILIU ÎN ANUL 2021

Odată cu implementarea unor recomandări, formulate în anul 2021 putem trece în revistă următoarele realizări:

- beneficiarii de pensii stabilite în condițiile Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544/1993, care și-au stabilit domiciliul în străinătate vor putea face uz de regimul înlesnit de perfectare a certificatului de viață, prin semnarea acestuia nu doar la misiunea diplomatică/ oficiul consular al Republicii Moldova de pe teritoriul statului de domiciliu, dar și la autoritatea administrației publice locale sau la un notar;
- pensiile stabilite în perioada 1 ianuarie 2017 – 31 decembrie 2021 persoanelor care au îngrijit persoane cu dizabilități severe fără a fi angajate în calitate de asistent personal, la calcularea cărora a fost inclusă în stagiul de cotizare perioada prevăzută la art. 5 alin. (2) lit. d) din legea indicată, vor fi reexamineate luând drept bază de calcul a pensiei pentru perioada respectivă salariul mediu lunar pe țară, la data calculării inițiale/reexaminării pensiei (și nu salariul minim așa cum era prevăzut anterior);
- persoanelor cu dizabilități intelectuale și persoanelor cu dizabilități locomotorii severe, care au nevoie de îngrijire suplimentară, le-a fost recunoscut dreptul de a fi spitalizate cu asistentul personal;
- copiii cu vârsta de până la 7 ani, precum și copiii grav bolnavi până la vârsta de 18 ani, care au nevoie de îngrijire suplimentară, vor putea fi spitalizați împreună cu mama, tata sau tutorele, alți membri de familie, bunicul sau bunica;
- de sporul cu caracter specific pentru activități speciale de combatere a terorismului vor beneficia și funcționarii publici cu statut special din Secția tehnico-explozivă a Direcției „Centru 2” a Centrului tehnico-criminalistic și expertize judiciare și Secția câini detectori a Centrului chinologic al Inspectoratului General al Poliției al Ministerului Afacerilor Interne.

RECOMANDĂRI PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA SITUAȚIEI ÎN DOMENIUL PREVENIRII ȘI COMBATERII DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURĂRII EGALITĂȚII

Parlamentul Republicii Moldova:

- Să ratifice Protocolul Opțional la Pactul Internațional ONU cu privire la Drepturile Economice, Sociale și Culturale;
- Să ratifice Protocolul nr. 12 la Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Să identifice soluții de ordin legislativ de interpretare a prevederilor art. 167 alin. (1) lit. a) Cod de procedură civilă prin care să fie specificat expres că limba rusă nu este o limbă străină în R. Moldova.

Guvernul Republicii Moldova:

- Să demareze procesul de modificare/completare a art. 86 alin. (1) lit. y¹) Codul muncii, astfel încât să se expliciteze că angajatorul poate să recurgă la aplicarea acestor prevederi în cazul în care măsura va putea fi justificată obiectiv și rezonabil potrivit scopului urmărit;
- Să revizuiască cadrul normativ ce vizează modificarea/rectificarea actelor de stare civilă în cazul persoanelor transgender, astfel încât să ofere acestor categorii de persoane o procedură accesibilă, previzibilă și compatibilă cu principiile statului de drept și standardelor în domeniul drepturilor omului.
- Să modifice Hotărârea Guvernului nr. 372/2010 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de evidență și distribuire a biletelor de reabilitare/recuperare acordate pensionarilor și beneficiarilor de alocații sociale de stat, în vederea ajustării prevederilor ce țin de asigurarea cu bilete de tratament

balneosanatorial în mod egal tuturor angajaților, indiferent dacă dețin grad de dizabilitate sau sunt beneficiari de pensie pentru limită de vârstă;

- Să propună completarea Legii nr. 60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități, prin reglementarea obligativității proprietarilor localurilor publice și/sau managerilor, administratorilor mijloacelor de transport public, de afișare a unui simbol pentru a indica că, în spațiul respectiv, este permis accesul câinilor-ghizi;
- Să inițieze armonizarea Legii nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală la Directiva 2013/33/ UE de stabilire a standardelor pentru primirea solicitanților de protecție internațională, și anume prin completarea listei beneficiarilor de asigurare medicală din partea statului cu persoanele solicitante de azil din grupurile vulnerabile enumerate în art. 21 al Directivei.

Ministerul Apărării și instituțiile din subordine:

- Să efectueze exerciții practice cu efectivul Armatei Naționale și alte structuri subordonate Ministerului Apărării, pentru aplicarea în practică a Regulamentului cu privire la procedura de prevenire, identificare, înregistrare, raportare și examinare a cazurilor de discriminare, hărțuire sexuală și violență în bază de gen;
- Să introducă în sistemul de pregătire profesională inițială și continuă a militarilor și soldaților, subiectele legate de prevenirea și combaterea discriminării și asigurarea egalității pe criteriul de orientare sexuală și alte criterii, inclusiv cu implicarea organizațiilor și/sau specialiștilor din domeniu;
- Să oblige centrele militare să inițieze proceduri de înregistrare a tuturor actelor recepționate de la recruți;
- Să oblige centrele militare să informeze recruții în scris (cu eliberarea materialelor informative pe suport de hârtie), cel puțin în limbile română și rusă, și sub semnătură, despre posibilitatea executării serviciului civil (de alternativă) în procesul luării la evidență militară și/sau încorporării în serviciul militar în termen;

- Să asigure accesul (fără solicitarea permisiunii de la militarii de serviciu/ofițeri/comandament) la numărul suficient de telefoane mobile în măsură să acopere necesitățile de comunicare ale tuturor recruților și militarilor în termen în toate unitățile Armatei Naționale, și examinarea/identificarea posibilității de folosire a telefoanelor personale (fără camere) pentru militarii în termen în toate unitățile Armatei Naționale.

Ministerul Sănătății și instituțiile subordonate:

- Să inițieze procesul de modificare a prevederilor pct. 9 subpct. 10 din Regulamentul privind numirea în funcție pe bază de concurs a conducătorilor instituțiilor medico-sanitare publice și a Contractului-tip de management al instituției aprobat prin HG nr. 1016/2016, astfel încât să asigure un tratament egal femeilor și bărbaților în procesul de ocupare a funcțiilor vizate;
- Să evalueze conducătorul IMSP Spitalul Clinic Municipal Bălți și să organizeze concursul pentru ocuparea funcției de conducător IMSP Spitalul Clinic Municipal Bălți;
- Să asigure ca programările la medicii specialiști să se efectueze în funcție de disponibilitatea medicului specialist, într-o listă comună, indiferent de statutul de asigurat sau neasigurat;
- Să implementeze și să monitorizeze procesul de încheiere a contractelor bilaterale de prestare a serviciilor medicale între instituțiile medico-sanitare, în cazul în care ultimele nu dispun de capacitățile necesare pentru efectuarea anumitor servicii de asistență medicală specializată de ambulator;
- Să întreprindă măsuri de rigoare pentru angajarea medicilor în conformitate cu prevederile normativelor de personal.

Ministerul Justiției:

- Să instituie un mecanism pentru eliberarea de la aplicarea măsurii preventive sub formă de arest a persoanelor grav bolnave, indiferent de statutul procesual al persoanei și momentul contractării bolii;

- Să pună în aplicare un plan de măsuri orientate spre asigurarea accesibilității lingvistice a sistemului de justiție.

Consiliul Superior al Magistraturii:

- Să identifice soluții de ordin administrativ pentru a garanta persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea efectivă a dreptului de a primi răspuns în limba în care a fost formulată adresarea (contractarea serviciilor de traducere, angajarea personalului din rândul minorităților naționale ș. a.).

Judecătoria Chișinău:

- Să înceteze acțiunile de discriminare a persoanelor vorbitoare de limbă rusă și să admită actele procesuale înaintate de aceștia în limba rusă;
- Să identifice soluții de ordin administrativ pentru a garanta persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea efectivă a dreptului de a primi răspuns în limba în care a fost formulată adresarea (contractarea serviciilor de traducere, angajarea personalului din rândul minorităților naționale ș. a.).

Instanțele de judecată:

- Să asigure numărul necesar de unități de traducători, pentru a garanta minorităților naționale accesul la justiție.

Autoritatea Națională de Integritate:

- Să aplice proceduri și standarde obiective la promovarea personalului din subordine în funcțiile publice/administrative.

Ministerul Afacerilor Interne:

- Să reexamineze durata de valabilitate a actului de identitate pentru persoanele care au renunțat la numărul de identificare de stat și la evidența automatizată în Registrul de stat al populației.

Inspectoratul General al Poliției și instituțiile subordonate:

- Să introducă în programul de formare continuă a colaboratorilor INSP, activități privind combaterea discriminării la locul de muncă și în activitatea profesională;
- Să planifice și să organizeze, pentru personalul din subordine, activități de instruire privind profilarea rasială și combaterea prejudecăților privind persoanele de etnie romă.

Administrația Națională a Penitenciarelor și instituțiile subordonate:

- Să identifice soluții de ordin administrativ, pentru a garanta persoanelor aparținând minorităților naționale exercitarea efectivă a dreptului de a primi răspuns în limba în care a fost formulată adresarea (contractarea serviciilor de traducere, angajarea personalului din rândul minorităților naționale ș. a.).

Casa Națională de Asigurări Sociale:

- La calcularea pensiei anticipate pentru carieră lungă, să ia în calcul drept stagiu de cotizare contributiv toată perioada de desfășurare a activității de avocat;
- Să calculeze stagiul de cotizare contributiv necesar acordării pensiei anticipate pentru carieră lungă, cu includerea perioadelor de până la 01 ianuarie 2021, pentru care avocații au achitat taxa stabilită de legea anuală a bugetului asigurărilor sociale de stat.

Agenția Servicii Publice:

- Să demareze procesul de completare a cadrului normativ în partea ce vizează modificarea/rectificarea actelor de stare civilă în cazul persoanelor transgender, astfel încât să ofere acestor categorii de persoane o procedură accesibilă, previzibilă și compatibilă cu principiile statului de drept și standardele în domeniul drepturilor omului.

Inspectoratul de Stat al Muncii:

- Să inițieze acțiuni de informare și consultare în masă a angajatorilor, cu privire la aplicabilitatea prevederilor art. 86 alin. (1) lit. y¹) din Codul muncii.

Autoritățile publice locale:

- Să evalueze gradul de accesibilitate fizică, pentru persoanele cu nevoi speciale, inclusiv a infrastructurii drumurilor din localitățile pe care le gestionează;
- Să trateze în mod egal persoanele juridice care activează în condiții similare, pentru a asigura o sarcină fiscală egală;
- Să elaboreze un plan de acțiuni îndreptat spre accesibilizare;
- Să planifice resursele financiare pentru măsurile de accesibilizare necesare.

Instituțiile de învățământ:

- Să organizeze activități privind combaterea discriminării în domeniul educației și respectării principiului laic al învățământului de stat, pentru toți angajații, elevii și părinții acestora, care și-au manifestat dorința.

Politicienii:

- Să nu admită declarațiile sexiste și instigatoare la discriminare;
- Să nu admită evidențierea etniei într-un context necorespunzător;
- Să fie prudenți la exprimările publice, astfel încât prin declarațiile lor să nu eticheteze și/sau să ofenseze reprezentanții grupurilor vulnerabile, ceea ce ar putea conduce la creșterea intoleranței în societate.

Angajatorii:

- Să nu admită acțiuni de intimidare și victimizare la locul de muncă;
- Să elaboreze și să aprobe un regulament intern privind neadmiterea hărțuirii la locul de muncă;
- Să nu admită desfacerea contractului individual de muncă în temeiul art. 86 alin. (1) lit. y¹ Codul muncii în mod arbitrar, ci doar în situațiile când există o justificare obiectivă și rezonabilă, potrivită scopului urmărit;
- Să instruiască în domeniul nediscriminări personalul responsabil de recrutare;
- Să înceteze acțiunile de intimidare ale persoanelor la locul de muncă;
- Să acorde salariaților acces deplin la informații și proceduri referitoare la drepturile și libertățile acestora.

Mass-media:

- Să se abțină de la sintagmele discriminatorii în adresa persoanelor care aparțin altor etnii, în cadrul reportajelor derulate, precum și în cadrul emisiunilor televizate.